

Santa Maria del Mont

P U B L I C A C I Ó M E N S U A L

DIRECTOR:

PERE VAYREDA i OLIVAS

PREU DE SUSCRIPCIÓ: 1 PESSETA L'ANY
10 CÉNTIMS EL NÚMERO

(Amb llicència eclesiàstica)

Les processons populars a Santa Maria del Mont

CADA any en venir el maig els pobles qui s'eixopluguen al redós d'aquest Santuari, puguen, - cadascú en son dia - a visitar la llur Patrona.

Ara, que aquestes manifestacions de la fe pairal són de candent actualitat, parem-hi una mica d'esment, d'acord amb el ritme que ens marca la tradició mariana de la contrada.

No ens entretindrem pas, per avui, a esbrinar-ne l'origen, el qual hauriem de cercar, indubtablement, força enllà dels temps històrics, ens afanyarem, però, a remarcar que les visites col·lectives dels pobles comarcans a la Verge del Mont no constitueixen un fet exclusiu del nostre santuari; el de Sta. Maria del Collell, dintre la mateixa Garrotxa, ens ofereix ben vives encara, manifestacions piadoses similars, així com a l'Empordà, hi ha reminiscències de les que es practicaven a la Verge de Requesens i a l'ermita de les Salines.

Examinades amb deteniment aquestes exterioritzacions de la pietat popular col·lectiva envers el patronatge de Maria hi trobarem un fons hiperdúlic, gratulatori, impetratori, expiatori i rituari.

El caràcter d'hiperdúlia que presenten les tals processons recolza en el fet de constituir aquestes un veritable homenatge col·lectiu a la Mare de Déu; així, els pobles que han guardat més fidelitat a les essències espirituals de les esmentades manifestacions en arribar al lloc de

consuetud, des del qual es descobreix el santuari, entonen la salutació incorporada al oracional litúrgic de la Església i aclamen a la Verge cantant-li Salve, Regina!....

Així comença el renovellament anual del nostre vassallatge marià.

Les processons presenten, demés, un caràcter fonament gratulatori, sigui l'agraïment col·lectiu que les poblacions tributen a la Verge per haver-los lliurat el terme de maltempsades i d'altres flagells, sigui, en l'ordre familiar, la reconeixença al patrocini de Maria simbolitzada en els ciris, les presentalles, o les oblacions personals que els devots posen als peus de la llur advocada.

Quant al caràcter impetratori de les mateixes què bellament esdevé sintetitzat en la invocació posada pel celebrant en boca dels fidels mentre aquests al moment de l'Ofertori, a corrua feta, li presenten llurs obsequis: Santa Maria Mare de Déu, intercediu per nosaltres; i Com hi escau la processional anada a la Creu del Pedró mentre la multitud respon a chor a les invocacions pròpies de la Lletania dels sants que canten els sacerdots!

Les visites que els pobles del circuit de la muntanya fan a la Verge del Mont, en temps de Primavera, tenen encara un altre aspecte; l'aspecte expiatori. Les penalitats de la caminada, les que, de més a més, dediquen a Maria els llurs devots en compliment de promences

formulades, àdhuc, la mateixa almoïna posada a les mans del capellà custodi del Santuari, són altres tants signes amb els quals es fa palesa aquella modalitat tan avinent per honorar la celestial Corredemptora dels homes.

Manca només que dediquem uns mots a glossar el caient rituari de les processons a les quals fem referència

En temps del paganisme, a la campanya romana es feia una processó, el dia 25 d'abril, dedicada a la divinitat solar, per tal de lliurar els blats del rovell; l'Església seguint les normes del llur diví Fundador, qui explícitament manifestà que no venia a trepitjar lleis sinó a perfeccionar-les, disposà la celebració d'unes pregàries que es practiquen cada any, el dia de Sant Marc i els tres dies abans de l'Ascensió; d'aquestes processons litúrgiques, pròpies de les diades de referència, l'Església en diu rogacions i també lletanies perquè van acompanyades del res de les Lletanies dels Sants a fi d'impetrar la benedició de l'Altíssim damunt dels explets.

Com sigui que certes costums populars - àdhuc en els nostres temps - donen encara testimoni de la munió de pràctiques paganitzants que fins a ben entrada la era cristiana es mantingueren vivents en indrets solitaris i de difícil accés com són les muntanyes (2), l'Església posà una cura especial a santificar aquells llocs que resultessin més tarats de les esmentades pràctiques idolàtriques erigint-hi santuaris a honor de la que «terrible com exèrcit afilerat en ordre de batalla» fou destinada a ésser la debelladora de les potestats malignes.

El prestigi que des d'antiga data, tenien les

(1) J. BRAUN, S. J.; «Diccionari Litúrgic» (Versió Catalana per A. Griera, Prev.) Pàg. 236.

(2) Les disposicions disciplinars emanades d'alguns Concilis provincials constaten que en el decurs dels segles V-XI perdurava encara a la nostra terra la veneració que sentia el poble per certes pedres, reminiscència dels ritus litològics primitius o pre-cristians. (CARTAILHAC, E. «Les âges préhistoriques de l'Espagne et du Portugal» Paris, 1886.)

Pel que fa referència a la muntanya del Mont hi ha vestigis d'això a la Roca Rossoladora, on la llegenda ens porta rèpliques d'un Hèrcules local al Puig de Cronos (Rocamajor) i en algun altre indret.

muntanyes entre la gent del poble va créixer encara quant els pobles - en senyal del triomf del cristianisme damunt les velles mitologies - pogueren pujar-hi a homenatjar en les ermites humils i acinglerades a Maria Mediadora de totes les gràcies.

L'esperit cristià va fecundar els crenys i les serres de la nostra terra i, responent al fons litúrgic de les processons estacionals apuntades, els pobles portaren, també, la llur pregària col·lectiva als Santuaris de la Verge en escaient coincidència amb el rossejar dels blats i el granar de les espigues.

Des de llavors, cada Primavera, els cims de les muntanyes i les naus de les ermites pirenenques ressonen amb el cant de les lletanies rituals i la Vera-Creu des de les altures signa, amb el segell de la redempció, els conreus i les contrades.

No seriem justos si no reconeixiem com han guanyat en unció religiosa, les nostres processons forànees, d'algun temps ençà; cal, però, encara, treballar ferm per bandejar-ne tota corruptela i restituir-les-hi la llur genuïna significació integralment cristiana.

PERE VAYREDA I OLIVAS.

Les taules del Santuari de la Mare de Déu del Mont

Al Sr. Joan de Noguera Olivas i honorable senyora esposa. Devots i entusiastes protectors del Santuari

DISSEMINADES en la nau del Santuari, en mig dels nombrosos *ex-votos* testimoni dels mil i un miracles de la VERGE DEL MONT, en cinc diversos marcs, trobem les diferents taules del que en altres temps fou bellíssim Retaula, que ocupava amb seguretat l'altar major d'aquest Santuari

L'humilitat de les parets, el contacte directe que amb ella tenen les Taules, fan s'exigeixi amb urgència llur trasllat en altre lloc d'aquest Santuari, si es vol deturar-ne l'acció destructora i ràpida. Mn Enric Conill, el digne Capellà Custodi que amb tanta amor cura les coses d'aquella Santa Casa, atindrà segurament el

nostre prec: des d'ara li remercio per el bé que farà i per la dignificació que donarà als restes d'aquest altre testimoni de la nostra pairal pintura.

Assenyalem en detall les Taules, seguint l'ordre en què actualment es troben distribuïdes dins la nau del Temple.

Entrant en aquest per la portalada, al costat de l'Epístola, dins un marc de fusta, trobem la que devia coronar el Retaule; EL GÓLCOTA

(1). Taula de 0'820 × 0'770 m. Al centre, clavat en Creu, Jesus-Crist; al fons la tradicional Ciutat; agenollada al costat esquerra, Maria de Magdala, darrera ella drets, la Verge i un Sant; al costat d'aquest, portant una escala a la mà, altre Sant amb una inscripció al trajo; NICODEMUS. Al damunt d'aquest grup el sol.

Al costat dret del Crist, Sant Joan i una Santa; damunt d'ells, la lluna.

Dues esquerdes a un extrem i altre de la Taula, fan veure les teles i en algun lloc la fusta nua. Hom no pot fer-se compte dels colors degut als vernissos dolents que cobreixen la pintura.

(2). En altre marc de fusta, uns metres més enllà, altra Taula de 0'680 × 0'500 d'alt. Sembla pertànyer anàlogament al (4) i (5) a ço que devia ésser la predel·la del Retaule. A dreta, un Sant Bisbe, amb bàcul i un llibre a la mà. A esquerra, Sant Llorenç, amb els corresponents atributs del seu martiri.

S'inicia en aquesta Taula l'escrostonament de la pintura.

(3) Dins un marc curval en la seva part superior, trobem dues Taules; A) 0'580 × 1'670 metres d'alt la d'esquerra; B) 0'500 per la mateixa alçària de l'altra la de dreta. Cada una d'elles conté dos motius diferents. En aquestes dues taules, els colors són quelcom més brillants que en totes les demés, ço que permet fer-se càrrec, en part, de la magnificència i exuberància de colorit del Retaule

Taula A - Part superior l'ANUNCIATA; (0'580 × 0'800 m. d'alt).

Un fons amb uns arcs; a dreta, agenollada, la Verge esguarda l'Angel que apareix a esquerra, amb la filactèria que dúu escrites les paraules de la Salutació. Al centre del tema, el Sant Esperit representat en forma de colom. A primer terme, al centre de la composició, un vas amb tres lliris; a l'extrem dret, al costat de la Verge, un reclinatori; el paviment es de mosaic amb figuracions de lleons, aguilots, estrelles i l'anagrama TVAS (TVA, lligades).

Aquest anagrama cridà la nostra atenció i al parlar-ne amb nostre amic Sr Joan SUBIAS, comprovà era el mateix que figura en un escut que apareix en una de les Taules de Sagaró; segons opinió de Mn. Gudiol, aquest anagrama sembla respondre al cognom MATAS qui fou un celebrat pintor de Retaules.

Part inferior de la taula; NAIXAMENT DE JESÚS. Ocupa un espai de 0'690 d'alt per 0'580 d'ample. El Porial de Betlem; la Verge, al centre, agenollada esguarda l'Infant Jesús; darrera aquest, dret, Sant Josep, ocupant la part esquerra; mutilada tota la cara; al damunt, dos Angels portant una solfa amb la lletra del *gloria in Excelsis*. A l'extrem dret el Bou i la Mula

Una esquerra, en el primer terç (esquerra) de la Taula, l'ocupa tota ella de dalt a baix i en certs llocs la tela es aixecada.

J. SUTRÀ I VIÑAS.

(Seguirà).

ADMINISTRACIÓ

Des d'aquesta secció hom donarà mensualment notícia als nostres llegidors de les quantitats recollides a favor del nostre Santuari, i de com s'inverteixen les almoines; sempre estaran a disposició dels donants de sumes superiors a 100 ptes. anuals, els comprovants que es guarden en aquest Santuari.

Almoines rebudes per la restauració d'aquest Santuari del Mont:

De la parròquia de Vilasaca	6	pessetes
D. ^a Júlia Mitjavila (Figueres)	100	•
Un devot, de Figueres	2'50	•
Sr. Rector de S. Gregori	2	•
Sr. Rector de Serinyà	5	•
Sr. Rector d'Olot	25	•
Sr. Rector de Llorà	2	•
Sr. Rector de S. Feliu de Codines (Barcelona)	10	•
Srtes. Anita Maria, Isabel Sureda Quintana (Girona).	5	•
D. Salvador Bonet (Besalú)	1	•
Rnd. I. D.	2	•
M. R., devota de Beuda	2	•
Mossèn Josep Girgas (Olot)	1	•
Mossèn Guillamet (Cistella)	1	•
Mossèn Colls (Cassà de la Selva).	0'25	•
D. Joan de Noguera (Sagaró).	250	•

TOTAL. 414'75 pessetes

(Seguirà)

CULTES

Mensualment se celebren dues misses davant la Verge del Mont, pregant pels devots protectors d'aquest Santuari.

Les despeses ordinàries per a la celebració d'un Ofici en aquest Santuari, són 12 ptes.

Durant la temporada d'estiu, o sia des de 20 de juny fins el 25 de setembre, es redueixen dites despeses a 6 ptes, per raó de poder comptar amb personal suficient en el mateix Santuari.

* * *

Durant els mesos d'abril i maig, s'han celebrat en el temple d'aquest Santuari, misses a intenció dels següents devots:

Dr. Macià, *Barcelona*; Na Teresa Sans Segura, també de Barcelona; Uns devots de *Girona*; J. Escalllar, *Girona*; Enric Pumarola, *Cabanelles*; M. J., *Sagaró*.

NOTICIARI

☛ El Sr. Alcalde de Cabanelles, Joan Caragol, ha oficiat al Capellà Custodi d'aquest Santuari, mossèn Enric Conill, que el camí corresponent a aquell terme que condueix a aquests cimats, tal com ja dèiem en el nostre primer número, ha estat convenientment atès per a la seva conservació; i al propi temps notifica haver estat mossèn Carles Pont, digníssim rector de Sant Martí Saserres, el qui ha dirigit amb encert, les obres necessàries per a dita millora. Les despeses ocasionades, han estat satisfetes per meitat, pels Ajuntaments de Cabanelles i de Lladó.

Així ho fem constar ho i agrair publicament als autors d'aquests serveis, la seva realització.

☛ En el curs d'aquest mes de maig que acabem de trascórrer, i perpetuant la tradició de que avui parla el nostre director Sr. Vayreda s'han celebrat successivament els romiatges col·lectius dels pobles que s'encauen en el faldar d'aquesta muntanya.

La manca d'espai ens priva de donar-ne una relació acurada com nosaltres voldríem per tal de fer constar l'exemplaritat de les nostres petites col·lectivitats que pugen anualment a retre vassallatge a la Verge, acapdillats pels llurs digníssims rectors.

☛ S'anuncia per a dintre breus dies, la visita del nostre Il·lrm i Rvdm. S. Bisbe Dr. Josep Vila Martínez. Aquest Santuari espera amb el cor emocionat, la visita del seu Pastor, i aquesta publicació honorarà degudament al Cap de l'Església gironina.

☛ Des de la Pasqua en que fou obert aquest Santuari, fins el 15 de maig prop-passat, han pujat la nostra muntanya 478 devots excursionistes.

☛ Han estat trobats en el temple d'aquest Santuari alguns objectes que seran entregats als seus respectius propietaris quan així s'interessi.

☛ El conegut artista Joan Sutrà, de Figueres, aprofitant la seva recent estada en aquest Santuari, ultra la neteja d'una part del retaule de què ens parla en el seu article que avui publicuem, fingué la generositat de netejar la nostra Santa Imatge, obtinguent resultats sorprenents, ja que avui són ben visibles les filigranes que damunt l'alabastre de l'imatge ofereixen els set colors amb què es ornada.

Agraïm públicament al Sr. Sutrà la seva tasca exemplar.

☛ El 28 d'abril últim lliurà la seva ànima a Déu, el devot d'aquest Santuari Rafel de Macià i d'Espona, en la seva residència de Barcelona.

Déu hagi premiat la seva devoció a la santa Mare.

Gràcies espirituals

El Santíssim Pontifex Clement VII, en rescripte de 26 gener 1539, concedí 100 dies d'indulgència a tots els qui visitin la sagrada imatge de Nostra Dona del Mont. L'Il·lustríssim i Reverendíssim Sr. Bisbe de Girona Dr. Dionís Castaño Bermúdez, concedí 40 dies d'indulgència a tots els qui visitin el Santuari; altres 40 dies per cada Salve que es resi davant la imatge de la Verge del Mont; altres 40 dies per cada Salve que es resi en qualsevol lloc des d'on es vegi el Santuari; i altres 40 a tots quants facin caritat per la conservació i reparació del Santuari. Iguals indulgències concedí l'Excm. i Il·lrm. Sr. Dr. Florenci Lorente i Montón, i a més concedí 40 dies d'indulgència a tots els qui confessin i combreguin en el temple del nostre Santuari. Les mateixes gràcies espirituals concedí també l'Il·lrm. Dr. Constantí Bonet Zanuy amb moltes de sa visita; i a més concedí 40 dies per cada Pare Nostre; altres 40 per cada Ave Maria; altres 40 per cada Credo, i altres 40 per cada Salve que resin els devots davant la imatge de Nostra Senyora.

El 25 de juny de 1828, el qui fou Il·lrm. Bisbe de Girona, concedí així mateix 40 dies de perdó als qui resin una Salve a la vista d'aquest Santuari; altres 40 dies als qui facin caritat per la seva conservació. El Sant Pare té concedida una indulgència plenària en forma de jubileu als qui visitin aquest Santuari els dies de Sant Joan de juny, de la Mare de Déu d'Agost i de Setembre, igualment que en llurs octaves.

El primer de juny de 1629, l'Il·lrm. Dr. Gil Manrique, bisbe de Girona, concedí 40 dies d'indulgència als qui visitin la Verge del Mont en les festivitats de Pasqua de Pentecostés o qualsevol festivitat de Maria.

Recentment, l'Il·lrm. Sr. Bisbe d'aquesta Diòcesi Dr. Josep Vila Martínez ha concedit 50 dies d'indulgència a tots els qui amb llurs almoines contribueixen a la conservació del Santuari.